

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи**

ГРИНИКА Романа Івановича

**на тему: «Добір клонових підщеп для створення інтенсивних
насаджень вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) з механізованим збиранням
плодів в умовах правобережної частини Західного Лісостепу України»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 20 –
Аграрні науки і продовольство за спеціальністю 203 – Садівництво
плодоовочівництво та виноградарство**

Актуальність теми дослідження.

Вишня – цінна кісточкова культура, плоди якої користуються стабільним попитом у населення та в переробній промисловості.

На кінець 2023 р. загальна площа садів в Україні під цією культурою становила 19,9 тис. га, з яких основна їх частина – 18,1 тис. га зосереджена в господарствах населення і лише 1,8 тис. га або 9% площ у сільськогосподарських підприємствах. У них зібрано 5,4 тис. т плодів, що складає лише 3,3% від валового збору (162,2 тис. т) внаслідок низької врожайності насаджень – 4,0 т/га, яка у була 2,3 раза меншою від середньої по Україні.

Така ситуація призводить до того, що наша країна, яка є третім у світі виробником плодів вишні, через відсутність пропозиції їх великих оптових партій, змушена щорічно імпортувати щонайменше 2 тис. т заморожених плодів.

Це зумовлено тим, що в Україні практично відсутні сучасні промислові насадження цієї культури через високу трудомісткість вирощування вишні, де майже 90 % усіх витрат по догляду за насадженнями припадає на збирання врожаю. Тому, все більшої актуальності набуває механізація зазначеного процесу та добір відповідних сортів.

Водночас, в Україні та в провідних країнах-виробниках плодів вишні промислові насадження вирощують переважно на сіянцях антипки, які через сильнорослість і невіривняність дерев в саду, їх нестабільну продуктивність та тривалий термін окупності інвестицій на створення насаджень на цій підщепі не відповідають вимогам інтенсивного садівництва, а застосування високопродуктивних клонових підщеп сприятиме створенню сучасних високопродуктивних насаджень цієї культури. Попередні дослідження, проведені в Інституті садівництва НААН, засвідчили доцільність подальшого комплексного вивчення таких підщеп та відповідних сортів на придатність для створення інтенсивних насаджень вишні з механізованим збиранням плодів, що й визначає актуальність цієї роботи.

У дисертації вирішено наступні завдання:

- провести аналіз сучасного стану і перспектив розвитку культури вишні в світі та в Україні;
- вивчити особливості росту клонових підщеп для вишні в маточному саду та їх здатності до вкорінення зеленими живцями, а також приживлюваності вкорінених живців у першому полі розсадника;
- дослідити особливості росту однорічних саджанців, сумісності клонових підщеп з досліджуваними сортами вишні, а також визначити якість садивного матеріалу, продуктивність чергового поля розсадника, та економічну ефективність їх вирощування на клонових підщепах;
- оцінити функціональний стан сорто-підщепних комбінувань вишні та їх стійкість до несприятливих факторів довкілля;
- визначити ступінь впливу клонових підщеп на біометричні параметри дерев вишні, а також якість і вирівняність дерев у саду, їх сумісність та врожайність;
- провести аналіз економічної ефективності вирощування вишні на клонових підщепах в саду;
- оцінити фізико-хімічні показники плодів перспективних сортів вишні на їх придатність до механізованого збирання врожаю.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційну роботу виконували відповідно до Плану науково-дослідних робіт ІС НААН по ПНД 22. Плодове і декоративне садівництво і є складовою частиною досліджень, що входили до завдань 22.01.03.06.П «Розроблення ефективних технологічних моделей інтенсивних насаджень кісточкових культур для виробництва конкурентоспроможної продукції експортного призначення» (№ ДР 0121U107706, 2021-2023 рр.) та завдання на 2024 р. «Розроблення нових конструкцій високопродуктивних порід на слаборослих клонових підщепах для виробництва плодів високої товарної якості» (№ ДР 0124U001158).

Наукова новизна отриманих результатів.

У матеріалах дисертаційного дослідження було вперше проведено комплексне дослідження клонових підщеп вишні, в результаті якого:

виділено підщепи В-2-230 та В-5-88, що характеризуються посухостійкістю, високим відсотком укорінення зелених живців (95%) і виходом стандартних саджанців (на 22-37% більше, ніж на сіянцях антипки), доброю сумісністю з сортами вишні, придатними для механізованого збирання плодів;

встановлено, що дерева сорту Ігрушка на цих підщепах характеризуються стриманим ростом (на 14-36% нижчі, порівняно з щепленими на антипці), доброю сумісністю та якісністю кореневої системи,

високою продуктивністю (в середньому на 15-50% вище, ніж на сіянцях антипки) та одночасним досяганням плодів;

визначено, що плоди елітної форми Д 36-25 і сорти вишні Балатон, Ерді Ботермо, Дебрецені Ботермо, Ігрушка відзначалися найкращими фізико-хімічними характеристиками та є найбільш придатними для механізованого збирання плодів.

Теоретичне та практичне значення результатів роботи.

Використання виділених за результатами досліджень високопродуктивних клонових підщеп В-2-230 та В-5-88, як альтернативи сильнорослій насінневій підщепі антипка, а також елітної форми Д 36-25 та сортів Балатон, Ерді Ботермо, Дебрецені Ботермо, Ігрушка, які за своїми фізико-хімічними показниками переважають традиційний промисловий сорт Лутовка, сприятиме створенню ефективних сучасних насаджень вишні з механізованим збиранням плодів, підвищенню прибутковості вирощування цієї культури та пришвидшенню терміну окупності капіталовкладень на створення таких садів.

Матеріали дисертаційної роботи використовувалися в курсі лекцій Інституту садівництва НААН для здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

Результати досліджень були впроваджені у ТОВ «Аграрний Холдинг «Екотехнології» (Київська обл.) та ТОВ «Сади Полісся» (Волинська обл.) загальною площею 3,4 га.

Апробація та використання результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи доповідалися на засіданнях Вченої ради Інституту садівництва НААН у 2022-2024 рр. та обговорювалися на таких всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях:

V Всеукраїнська науково-практична конференція «Плодовий сад - новітнє в теорії та практиці», 18 червня 2021 р., м. Мелітополь – «Добір сортів вишні, придатних до механізованого збирання плодів в умовах Лісостепу України»;

III Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 100-річчю від дня заснування агрономічного факультету «Інноваційні технології у рослинництві: проблеми та їх вирішення», 2–3 червня 2022 р., Поліський національний університет, м. Житомир – «Особливості вирощування вишні на клонових підщепах в саду»;

VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі», 4 листопада 2022 р., Уманський національний університет садівництва – «Оцінка клонових підщеп вишні в маточно-живцевому насажденні»;

International Scientific Conference «The impact of the war on the development of Ukraine's agricultural sector», December 6-7, 2023. Czestohova,

the Republik of Poland – «Функціональний стан фотосинтезуючого апарату сортів вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) у розсаднику»;

VII Міжнародна науково-практична конференція «Débats Scientifiques et Orientations Prospectives du Développement Scientifique», м. Париж, Франція, 22 вересня 2024 р.– «Сила росту і продуктивність перспективних форм клонових підщеп вишні в маточно-живцевому саду».

Дотримання принципів академічної доброчесності. За результатами науково-технічної експертизи дисертація Гриника Романа Івановича визнана оригінальною роботою, яка не містить фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації.

Публікації результатів роботи та їх обговорення. Протягом трьох років навчання в аспірантурі за матеріалами дисертації опубліковано 4 наукові праці, в т.ч. три статті у вітчизняних наукових фахових виданнях та одну – в зарубіжному.

Наукові праці в яких опубліковані наукові результати дисертації:

1. Гриник Р.І. Функціональний стан вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) на перспективних підщепах у Західному Лісостепу України. Аграрні інновації. № 26, 2024. С. 22-28. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.26.3>

2. Grynyk R. Drought Resistance of *Cerasus vulgaris* Mill. Cultivars Depending on Rootstock in the Right-Bank Part of the Western Forest-Steppe Region. Agrobiodivers Improv. Nutr. Health Life Qual. 8, 2024 (2):203-213. DOI: <https://doi.org/10.15414/ainhlq.2024.0023>

3. Гриник Р.І., Левчук Л.М. Фізико-хімічні характеристики плодів вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.), придатних до механізованого збирання, в умовах правобережної частини Західного Лісостепу України. Аграрні інновації. 2024. №27. С. 43-48. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.27.6>

4. Барабаш Л.О., Гриник Р.І. Основні тенденції вирощування вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) в світі та Україні. Садівництво. Вип. 79, 2024. С. 147-155 DOI: <https://doi.org/10.35205/0558-1125-2024-79-147-155>

Матеріали конференцій:

5. Гриник І.В., Кіщак О.А., Кіщак Ю.П., Гриник Р.І. Добір сортів вишні, придатних до механізованого збирання плодів в умовах Лісостепу України. Плодовий сад - новітнє в теорії та практиці: матеріали V всеукр. наук.-практ. конф., м. Мелітополь, 18 черв. 2021 р. Мелітополь, 2021. С.23-26.

6. Кіщак Ю.П., Кіщак О.А., Гриник Р.І. Особливості вирощування вишні на клонових підщепах в саду. Інноваційні технології у рослинництві: проблеми та їх вирішення: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. присвяченої 100-річчю від дня заснування агрономічного факультету, м.

Житомир, Поліський національний університет, 2–3 черв. 2022 р. Житомир, 2022. С. 294-298.

7. Кіщак Ю.П., Кіщак О.А., Гриник Р.І. Оцінка клонових підщеп вишні в маточно-живцевому насадженні. Генетика і селекція в сучасному агрокомплексі: матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф., м. Умань, 4 листоп. 2022 р. Умань, 2022. С. 55-56.

8. Телепенько Ю.Ю., Гриник Р.І. Функціональний стан фотосинтезуючого апарату сортів вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) у розсаднику. The impact of the war on the development of Ukraine's agricultural sector: abstracts of the International Scientific Conference, Czestohona, the Republik of Poland, December 6-7, 2023. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. p. 62-65. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-384-2-15>

9. Гриник Р.І., Кіщак Ю.П. Сила росту і продуктивність перспективних форм клонових підщеп вишні в маточно-живцевому саду. Débats Scientifiques et Orientations Prospectives du Développement Scientifique: VII міжнародна наук.-практ. конф., м. Париж, Франція, 22 вересня 2024 р. С. 110-111. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-20.09.2024>

УХВАЛИЛИ: вважати дисертаційну роботу **ГРИНИКА Романа Івановича** на тему: «Добір клонових підщеп для створення інтенсивних насаджень вишні (*Cerasus vulgaris* Mill.) з механізованим збиранням плодів в умовах правобережної частини Західного Лісостепу України» завершеним, самостійно виконаним дослідженням, що містить наукову новизну, теоретичну та практичну цінність, відповідає вимогам пп. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Зважаючи на це, дисертаційна робота рекомендується до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 20 – Аграрні науки і продовольство за спеціальністю 203 – Садівництво, плодовоовочівництво та виноградарство.

Заступник директора з наукової роботи ІС НААН

Віктор ГРУША